

Szent Király örökösei

KÖSZÖNTŐ

Ünnepi kiadványt tart kezében az Olvasó, mely a Szent Király Szövetség 2022. augusztus 5-7. között Szentkirályon szervezett 25. találkozójának alkalmából készült. Szövetségünk ugyan már létezésének 26. évében van, ám 2020-ban a járványhelyzet nem tette lehetővé a találkozást, a közös ünneplést.

Egy közigazgatási értelemben vett nemzetközi, mégsem internacionális, hanem nagyon is a magyar nemzethez tartozásunkat erősítő szövetségként határoztuk meg magunkat. A több testben, de egy vérből, egyazon ősöktől eredésünk hangoztatása, tudatosítása, megélése és a mégis sokszínű magyarságunk gazdagsága tölti el lelkünket, gyarapítja önbecsülésünket minden találkozás alkalmával. Reményeink szerint az idei találkozó ezen érzések gazdagításához nyújt majd szép élményeket mindannyiunknak.

A kiadvány bemutatkozás akar lenni azok számára, akik eddig nem sokat tudtak rólunk: a vendéglátó településről, az itt élők sorsáról, egyéni-közösségi küzdelmeinkről és sikereinkről, és a Szent Király Szövetség negyedszázadáról szólnak az írások, képek. Nem törekedhettünk a teljességre. Eleget szeretnénk tenni azonban annak az elvárásnak, amit a tartalmas múlt, az alapítók nemes szándéka és önmagunk igényessége megkíván. Minden erőnkkel igyekeztünk megfelelni annak a normarendszernek, amit Szent István királyunk élete példájával, az általa követett és élénk is állított cél megjelölésével kitűzött számunkra. A célhoz vezető utat nem magányosan kell megtennünk, amint Ő sem magányos vándorként járta életútját. Családjához és magyarjaihoz az Úristen kegyelmére hagyatkozva szötte kötelekeit, melyeknek időtállóságára magunk vagyunk a bizonyíték. A ránk hagyott örökség nem más, mint ezeknek a kötelekeknek az erősítése, újra szövése Felé és egymás között, az Égiek pártfogását kérve. Hogy megmaradjunk legalább ennyien, lélekben jobbuló, egymás értékeit megbecsülni képes magyarok.

Lelkesítő olvasást, szép élményeket idéző emlékezést, a jövődő feladatainak teljesítéséhez derűs kedélyt kívánok!

Barátsággal

Szabó Gellért
polgármester

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

I Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Bevezető

Szentkirályon élek születésem óta. Hegyvidéki ismerőseim sohasem értették, hogy mit lehet ezen a kietlen vidéken szeretni. Talán furcsán hangzik, de épp az a legszebb benne, amikor az ember csak leül a fűben, hallgatja a csendet, és néz szerteszét, a végtelen határig. Semmilyen akadály nem kerül a szemünk elé, semmi sem zavarja ezt a szabadságot. Ez a különleges egyszerűség jelenti számomra a békét és a biztonságot, vagyis mindazt, amit az otthon jelenthet.

Sokszor kísérek a falu határába, ahol az ember órákig gyalogolhat anélkül, hogy bárkivel találkozna. Ez a fajta magány nem szomorú, nem félelmetes, inkább letisztult és megnyugtató. Barátságos és ismerős minden, mégis egy kicsit mindig új. A bodza kivirágzott tegnap óta, nőtt egy arasznyit a vetés, a pitypangok sárga szirmai átlátszó, fehér pihévé alakultak és egy újabb vakondtúrás jelent meg az út mellett. A természet él, mo-

zog, változik, mi pedig részesei lehetünk ennek a mindennapi csodának.

Amikor visszafelé haladok, gyakran épp lenyugszik a nap a falu fölött: a házak alig vehetők ki a vöröses fényben, már nem is lehet megkülön-

böztetni őket: szinte összemosódnak egy ragyogó egésszé. Valahol ebben a fényáradatban áll a mi házuk is, és boldogság tölt el, hogy itt van az otthonom.

Szakállné Szabó Ildikó

Szentkirály, a mi falunk

Szentkirály a Duna-Tisza közén helyezkedik el főként homoktalajon, amit megköt egy-egy szikes vagy vízállásos terület. A település még mindig hordozza az érintetlen természet varázsát. Keletről érkezve már messziről látszanak a pusztában épült templomaink. Tőlük alig párszáz méterre kora tavasztól, késő ősziig a természet csodálatos alkotásaival, védett és virágzó növényeivel találkozha-

tunk. Érdemes kiránduló útra indulni a dűlőutakon is, ahol felfedezhetjük a terület gazdag élővilágát.

A lakosság szorgalmának keze nyomát hordozza az egész település: gondozott belterületi parkok, csinos előkertek és árnyas fák hívogatnak egy nyugodt sétára.

Gyönyörűek éjjel a fényárban úszó templomok és a végtelen csillagos égbolt.

De a föld mélye is kincset rejt: mégpedig a Szentkirályi ásványvizet, amely világhírnevet hozott a településnek.

Szentkirály története

(Ádám Ferenc: Szentkirály évszázadai című könyve alapján)

Szentkirály nevével 1354-ben találkozunk először, egy Nagy Lajos király által kiállított oklevélben. A régészeti leletekből viszont arra következtethetünk, hogy már az Árpád-korban is laktak a község területén. Dr. Pálóczi Horváth András a település területén végzett ásatások során egy kb. 5500 évvel ezelőtti, rézkori település nyomait tárta fel, illetve bizonyítékokat talált arra is, hogy ez a terület már a bronzkorban is lakott volt. Nyomára bukkant szarmata emlékeknek, valamint késő avar kori és a honfoglalás idejéből származó leleteknek is.

Az Árpád-korban 5 falu lehetett ezen a királyi birtokon, ezek közül háromnak temploma is volt. Az 1060-70-es évekig használt temető helyére később település épült, mely elég nagy kiterjedésű volt. Az itt álló templom legkorábbi alapfalai a mai református templom alatt találhatóak. Az épület a tatárjárás során elpusztult, aztán jó száz évig a faluban is megszűnt az élet. Ekkor jelentek meg a vándorló, pogány szokásokat tartó kunok ezen a területen. Nagy Lajos király azzal a feltétellel engedélyezte letelepülésüket az üresen álló birtokon, ha ott a keresztény hit és erkölcs szerint élnek. A régi Árpád-kori templomot újjáépítették, és mellette alakították ki első „földhöz rögzített házai-
kat” illetve a temetőt.

Egy 1438-ból származó oklevélben már Bozványi István főispán birtokai között sorolják fel Szentkirályt. A település a következő évtizedekben sokat fejlődött, ám 1526-ban a hazafelé tartó törökök rászabadultak a Duna-Tisza közére, és nagyszabású rombolást vittek végbe.

A terület birtokjogát később a kecskeméti Palicskó család szerezte meg, majd a gazdag kecskeméti kereskedő Szegedi Márton, később pedig Kubinyi László kamarai tanácsnok. 1626-ban és 1627-ben már Szegedi Gáspár és Borus Demeter nevén találjuk a területet. A településnek természetesen török tulajdonosa is volt, tehát kettős adóztatástól szenvedett.

Az 1594-től 1599-ig a török segéderőként hazánkban tartózkodó tatár hadak lerombolták szinte az egész Duna-Tisza közét. Szentkirály is elnéptelenedett az 1630-as évekre.

1683-ban a török erők megindultak Bécs ellen, és többek között Szentkirálytól is élelmet, szekeret, szénát, pénzt, fát követeltek a sikeres ostromhoz. 1686-ban viszont már az osztrák császár zsoldosai

Lázár deák térképe 1528. Középen jelölve: S Rex

hajtották el a környék összes lábasjóságát. Ezt követően 1692-ben végleg beköltözött mindenki Kecskemétre.

Az 1700-as évektől a pusztákat a városi lakosok között dézsma és egyéb szolgáltatások fejében a városi tanács osztotta ki. Szentkirály fele-fele részben a Vay és az Ottlik családok birtokában volt.

A pusztá újbóli benépesülése hosszú folyamat volt. II. József 1785-ös összeírása 111 római katolikus hiten lévő szentkirályi lakost említ, míg 1845-ben már 494 személy élt itt állandóan. Az 1850-51-es népszámlálás adatai szerint Szentkirályon 1566 fő, míg 1891-ben már 3095 személy élt. 1930-ban 3417, 1940-ben pedig 3850 volt a pusztaiak száma. Máig ez volt a legmagasabb lélekszám Szentkirályon. Ebben a nagymértékű növekedésben szerepet játszott a betelepülés és a természetes szaporulat, aminek kedvezett az orvosi ellátás folyamatos fejlődése és újabb iskolák létesítése.

Szentkirály Kecskemét legnehezebben megközelíthető pusztái közé tartozott. Ezen javítandó a város még az I. világháború előtt megépítette a Kécskei és

az Ugi út vonalán zúzott kőből a „Köves” utat, amit az útkaparók tartottak rendszerben kézi szerszámokkal. Erre az útra csak 1956-ban öntöttek bitument.

1951. december 28-án Kecskemét Város Tanácsának Végrehajtó Bizottsága kihirdette a belügyminisztérium rendeletét, mely Szentkirály önálló községi működéséről szólt. Ebben határozták meg a település új ideiglenes nevét is: Lászlófalva. Az anekdota szerint a névválasztással az akkori tanácselnöknek (Palásti Lászlónak) és a pártvezér iskolaigazgatónak (Dalmadi Lászlónak) akartak kedveskedni.

A település ebbe nem nyugodott bele: már a 80-as évek közepén kezdeményezték a név visszaszerzését. Nagymértékben kiállt az ügy mellett Szecsődi György tanácselnök, dr. Gajdócsi István megyei tanácselnök valamint Miskó István országgyűlési képviselő. Végül 1987. augusztus 20-án a település megünnepelehte a Szentkirály név visszaszerzését.

1990. október 12-én tartotta alakuló ülését a szeptember 30-án megválasztott Szentkirály Községi Önkormányzat képviselő-testülete. A képviselők egyike sem volt tagja egyetlen pártnak sem, és egyenlő arányban voltak jelen a katolikusok és reformátusok.

A Szent Király Szövetség

Szent Istvánt a nevükben is hordozó Kárpát-medencei települések képviselői 1996 decemberében találkoztak Csíkszentkirályon. Itt fogalmazódott meg a szövetség alakításának gondolata. (A megbeszélésen Szentkirályt Sente-Varga Jánosné alpolgármester és Kókai-Szabó István önkormányzati képviselő képviselték.)

Ezt megelőzően először 1992-ben, majd 1998-ig minden év augusztus 20-án is részt vettek ezen települések polgármesterei a budapesti állami ünnepségeken a Szent István emléket őrző „Jeles falvak, Jeles városok” képviselőiként.

A Szövetség alapító okiratának aláírására 1997. augusztus 15-én, Szent István fejedelemmé választásának 1000. évfordulóján került sor Szentkirályszabadján 2 felvidéki (Vágkirályfa, Királyfiakarcsa), 4 erdélyi (Csíkszentkirály, Kalotaszentkirály, Marosszentkirály, Székelyszentistván), valamint 10 magyarországi (Bakonyszentkirály, Kerkaszentkirály,

Királyszentistván, Porrogszentkirály, Rinyaszentkirály, Szabadszentkirály, Szentistván, Szentistvánbaksa, Szentkirály, Szentkirályszabadja) település képviselőjének részvételével.

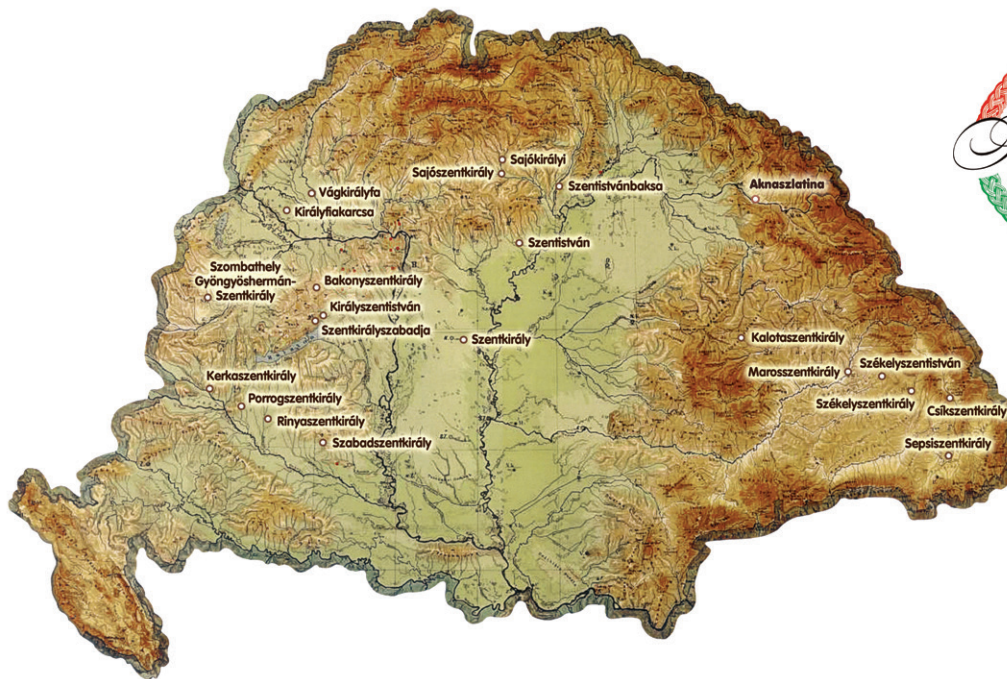
A későbbi csatlakozások eredményeként a Felvidékről Sajókirályi és Sajószentkirály, Erdélyből Sepsiszentkirály és Székelyszentkirály, Magyarországról Szombathely egyik városrésze Gyöngyöshermán-Szentkirály (1950-ig önálló település volt), legutóbb pedig Kárpátaljáról Aknaszlatina vált a Szövetség tagjává, így jelenleg 22 falu tag.

A Szövetség célja az országhatároktól független kulturális, szellemi és lelki magyar egység, egymás kulturális értékeinek és hagyományainak megismerése, megismertetése, illetve a Szövetség településeinek lakossága közötti személyes és gazdasági kapcsolatok kialakítása, megőrzése.

A Szövetség lényegében egy baráti társaság, nem jogi személy. Szervezete, pénzvagyona nincs, az ügyvivői teendőket a

következő találkozóiig az évente rendezett találkozónak éppen helyet adó település végzi. Találkozási helyszínek voltak: Szentkirályszabadja (1997.; 2013.), Szentistvánbaksa (1998; 2012.), Székelyszentistván (1999; 2019.), Királyszentistván (2000.), Szentkirály (2001.), Kerkaszentkirály (2002.), Kalotaszentkirály (2003; 2018.), Marosszentkirály (2004; 2008; 2014.), Gyöngyöshermán-Szentkirály (2009.), Székelyszentkirály (2010; 2021.), Sajókirályi (2011.), Szentistván (2005.), Csíkszentkirály (2006; 2016.), Porrogszentkirály (2007.), Királyfiakarcsa (2015.), Sajószentkirály (2017.). A kulturális rendezvényekkel, településbemutatókkal színesített együttlétek egyik programja a polgármesterek gyűlése, ahol a következő találkozói helyszínről döntenek.

Szép kezdeményezés volt többek között, hogy a szövetségi tagok egy-egy Szent István mellszobrot adományoztak azoknak a településeknek, amelyeknek még nem volt Szent István szobruk.

A Szent Király Szövetség nyári tábora

Öt éven át, 2002. és 2007. között, a szentkirályi gyerekek a Szent Király Szövetség valamelyik településén táborozhattak. 2002-ben Szentistvánbaksa, 2003-ban Szentkirályszabadja, 2004-ben Porrogszentkirály (itt készült az alábbi csoportkép is), 2005-ben Gyöngyöshermán-Szentkirály (Szombathely), 2006-ban Bakonyszentkirály adott otthont a táborlakóknak, amiért örökké hálásak leszünk. Megismerhettük hazánk sok szép táját, sok kedves embert, és persze sokat játszottunk, buliztunk.

2007-ben egy közös tábort szerveztünk, a mi kis falunkba hívtuk a tagtelepülések gyermekeit. Vendégek érkeztek Erdélyből: Kalotaszentkirály, Sepsiszentkirály, Székelyszentistván; Felvidékről: Királyfiakarcsa; Magyarországról: Bakonyszentkirály, Szentkirályszabadja, Porrogszentkirály, és a házigazda: Szentkirály. Összesen 120 táborlakó költözött be iskolánk tantermeibe.

Első este a Művelődési Ház színpadán a táborozó települések sok tánccal, zenével, irodalmi összeállítással, településis-

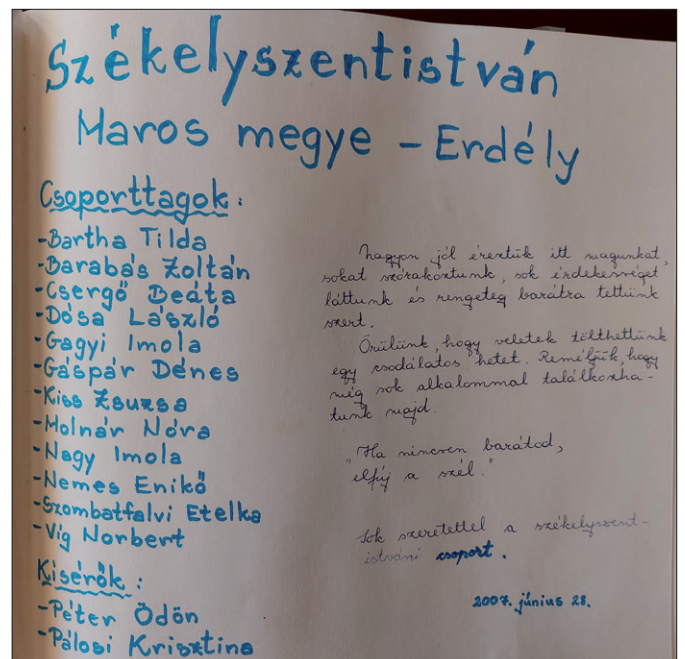
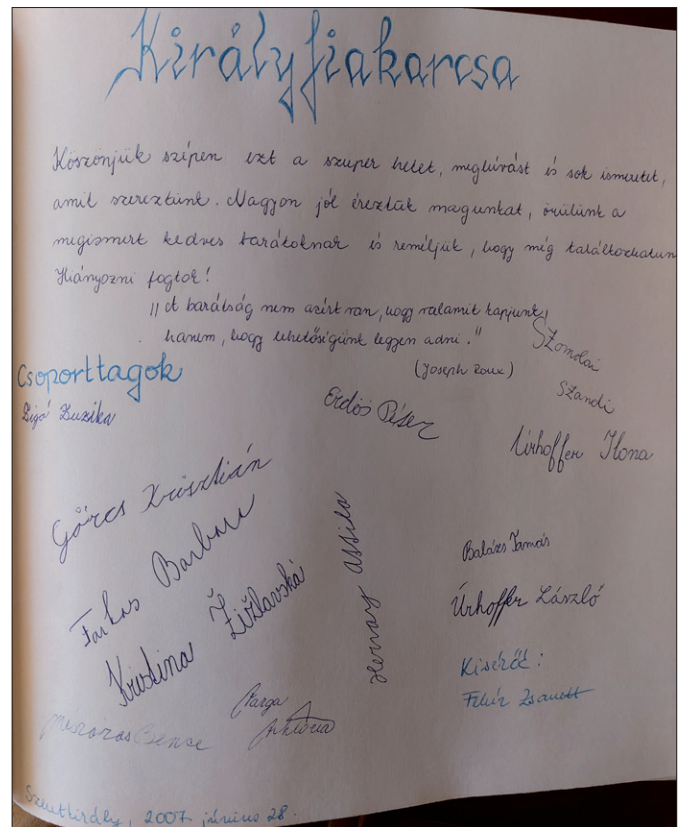
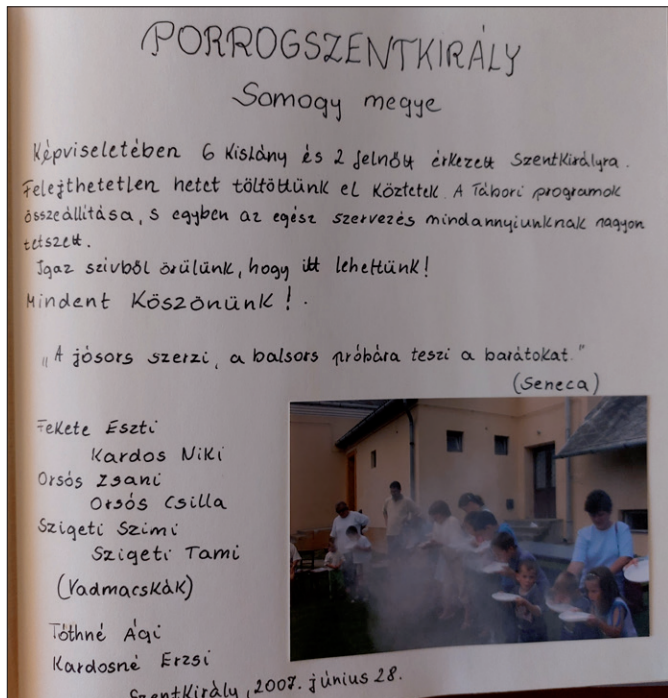

mertetővel mutatkoztak be. A hozott képanyagból kiállítás nyílt az iskolában. Zenés ébresztővel, tábornánccal, szobaszemlével kezdődtek a napok, esti mesével, altató zenével, jóéjt-puszival zárodtak és persze sok dumcsival.

Csupa játék, vidámság volt ez az egy hét! Menetleveses túrán a faluval, zsetongyűjtő karneválos játék során egymással ismerkedhettek a gyerekek. Egész héten találgattuk, vajon ki lehet a titkos levelezőtárs? Rengeteg ajándék talált gazdára az „Áll az alku!” és a „Casino” játékban. A tábornótűz lenyűgöző látványát tűzszonglőrök tették emlékezetesebbé.

Igyekeztünk településünket és környékét bemutatni vendégeinknek. A Szentkirályi Ásványvíz Kft. telephelyén megnéztük a kutat, lovaskocsis felvonulással mentünk a Zsuzsi tanyára, ahol lovagoltunk, számháborúztunk. Sétáltunk a Töserdőben, látogatást tettünk a Kecskeméti Repülőbázison. Gyönyörű volt a kecskeméti Városháza díszterme. Sok ismerettel lettünk gazdagabbak a városfelfedező túrán, jól szórakoztunk a moziban. A Cserkeszlői Strandon vidáman lubickolhattunk. Vonattal utaztunk Budapestre, megnéztük a Parlamentet, a Szent István Bazilikát. A Margitszigeten a zenélő szökőkút kápráztatott el minket. Számos kézműves technikát is kipróbálhattunk: pólófestés, batikolás, dekupázs, csomózás, ékszer-, papírsárkány-, üdvözlőlap készítés.

Óriási meglepetés volt és nagy tetszés fogadta a „Szivárvány-programot” a Tiszakécskei Tűzoltóságtól: senki nem úszta

meg szárazon. Még éjszaka is voltak programok. Most nem a szünni nem akaró éjszakai beszélgetésekre gondolok, hanem a „Csillagtúrára” és az „Állatkertes” játéokra.

Az utolsó délután fergeteges karneváli felvonulással búcsúztak a táborozók Szentkirálytól, este pedig kigyúltak a színes fények és éjfélig tartó buli vette kezdetét.

A búcsúzás nem volt könnyű! A 8 település 120 gyermeke 1 nagy csapattá vált a táborban. Szép barátságok alakultak ki. Egymás nyakába borulva, könnyes szemmel mondtak búcsút egymásnak a „Szent Király Szövetség” gyermekei, akik ma már felnőttek.

Bízom benne, hogy mindig szívesen emlékeznek vissza a szentkirályi táborban töltött napokra!

Takácsné Kis Márta

A szentkirályi katolikus templom

1897 tavaszán hosszas előkészítő munka után egy bizottság kezdte járni a pusztát, minden családhoz bekopogtak és pénzt, vagy fuvaradományt kértek a leendő katolikus templom építéséhez. Készpénzben 1000 Ft adomány gyűlt össze csak, és a fuvarfelajánlások egy része is komolytalannak tűnt. Így más megoldás után néztek. Végül egy fogadott téglásmestert bíztak meg a téglák elkészítésével. Meg is találták a templom építésére legalkalmasabb helyet, és Zaboreczky Ferencz építőmestert megbízták a tervek elkészítésével, aki terveiben ötvözte a román és gótikus stílusjegyeket is. A templom építése 1901 júniusában kezdődött el, és az év őszén be is fejeződött, felszentelésre 1901. december 14-én került sor. Az új templom védőszentje Szent István lett.

A Szent István ereklye története:

Szent István királyunk igen kevés számú ereklyéi közül egy kicsiny homlokcsont darabot a szentkirályi római-katolikus templomban őrzünk. 1987-ben kapta vissza községünk ősi nevét, a Szentkirály nevet, amelytől községünket és népünket 1952-ben a kommunista hatalom megfosztotta. Puskás Mihály plébános ebből az alkalomból kért egy Szent István ereklyét Marosi Izidor püspök úrtól. A püspök atya ezt az ereklyét dr. Ákos Géza váci nagypréposttól kapta, akinek az Egyesült Államokból egy elnéptelenedett magyar egyházközség templomának domonkos rendi plébánosa ajánlotta fel.

Eredetileg kis, tölcsértalpu ereklyeként került ide, amelyhez egy díszes tartót készített Oszváry Csaba ötvösművész 1989 karácsonyára.

Lezsák Sándor úr közbenjárt abban, hogy Szent István ereklyéje mellé Laki-telekre megszerezze Szent Imre herceg, Nyárlőrincre pedig Boldog Gizella királyné ereklyéjét, így a magyar Szent Család ereklyéi az országban egyedülállóan itt találhatók meg együtt a 3 szomszédos település katolikus templomaiban.

2011-ben megszületett a Magyar Szent Család zarándoklat ötlete, amely a három szent nevének ünnepén (májusban, augusztusban és novemberben) a három települést összekötő útvonalat végigjárva jelképezi a történelmi, területi és lelki összetartozásunkat.

Az ereklyetartó leírása:

Homlokcsont ereklyénk az eredetileg Dubrovnikban őrzött Szent István ereklyéből való, ezért a művész az ősi Kalocsai Főszékesegyház helyén talált Szent István szobor fejéről mintázta az ereklyetartó

fejrészt. (Ez a szoborfej ma a budapesti Nemzeti Múzeumban tekinthető meg.)

A középső részen – az úgynevezett ereklyetartó kazettán – elől egy kör alakú, kis ablak látható. Itt, belül található két ereklye: a felső, piros kristályban Szent István koponyacsontja, és lejjebb egy olasz, domonkos rendi szerzetes, a 15. században élt boldog Stefano Bandelli atya ereklyéje.

Az ereklyehengert Oszváry művész úr a Szent Istváni pénzek hitelesítő jelével díszítette. Elöl, az „ablak” alatt a tápiószentmártoni szkíta szarvasmotívum jelenik meg. Lejjebb, az ereklyehenger lezárásaként, a művész egy szép ornamentikát készített, amelyen Szent István szarkofágjának díszítő elemei láthatók.

Templomunk további különlegességei a szenteket és boldogokat ábrázoló üveglakok, valamint a tihanyi apátságtól megvásárolt, majd felújított orgona.

Szent István szobor

Az 1987. február 16-i falugyűlésen hangzott el javaslat arról, hogy állítson Szent István tiszteletére szobrot a község. Szecsődi György tanácselnök Miskó István országgyűlési képviselővel felkereste a Bács-Kiskun Megyei Tanácsot anyagi támogatást kérni, ahol azonban csak elvi biztatást kaptak. Ugyanis abban az évben Kalocsán állítottak szobrot Szent Istvánnak, és két szobor létesítésének támogatását nem tudták vállalni.

A Megyei Tanács a következő esz-

tendőben a szobor költségeinek 50%-ára tett ígéretet.

A pályázó művészek közül Lantos Györgyi terve nyerte el a megbízást. A 10 méter átmérőjű, másfél méter magas kunhalomra helyezett, 215 cm magas bronzszobor ünnepélyes felavatása 1989. augusztus 20-án történt.

A történelmi hangulat kellő ihletéséhez, a Magyar Nemzeti Múzeumtól kapott a település a bácsi templom kváder köveiből.

Élet-képek a szentkirályi reformátusságról

A középkori Szentkirály falu 1690 körül a hadak járása miatt elnéptelenedett, maradék lakói elköltöztek, egy részük Kecskemétre. A falu templomának környékét egy ideig még használták temetkezésre. A török kiűzése után a város környéki üres faluhelyeket (pusztákat) Kecskemét városa vette használatba, főként legeltetési nagyállattartás céljára. A tanyásodás az 1800-as évszázad közepére Kecskemét külterületén is végbe ment. Az egyik legnagyobb létszámú tanyavilág Felsőszentkirályon alakult ki, kisebb területen és kisebb népességgel bírt Alsószentkirály. A református egyház szervezetén belül a nagy múltú és főtéri

őregtemplommal bíró Kecskeméti Református Egyházközséghez tartozott Felső- és Alsószentkirály. Az 1800-as évszázad második felében működni kezdő tanyai népiskolákban az egyházközség igyekezett a hitoktatásról gondoskodni.

1899-ben az egyházközség Pusztaszentkirályon egy hitoktatói lakást (a mai lelkészlakás előde) építtetett, majd 1901-ben felépíttette a középkori templom helyén, annak falmaradványait beépítve, a ma is látható református templomot. Felszentelése 1902. június 2-án, éppen száz-húsz éve, nagy közönség előtt megtartott istentiszteleten történt. A templom két darab – kétmázsás és egymázsás, disz és h

hangú – harangját az Ung vármegyei kisgejőczi [ma Kárpátalja] harangöntő, Egry Ferenc (1864-1945) öntötte. A nagyobbik harangot 1916-ban hadicélokra lefoglalták, elszállították. A templomba orgona nem épült, az istentiszteleti zenét harmónium nevű hangszer szolgáltatta, ma is látható még a Horváth János gondnok által 1942-ben adományozott harmónium. Az építkezés előtt Kada Elek a tudós kecskeméti polgármester végzett régészeti ásatást a helyszínen. 1969-től mintegy húsz éven át Pálóczi Horváth András régész végzett ásatásokat a templom külső fala mellett és a környékén, feltárva a középkori falu temetőjének egy részét, több telek és épület helyét.

Hosszabb ideig volt hitoktató lelkipásztor Kováts Zoltán (1925-1948 között). A központi iskolában és több tanyai iskolában tartott hitoktatást. Az ő idejében, 1926-ban megünnepelték a templomépítés 25. évfordulóját. Utódja volt Sima Sándor lelkipásztor (1948-1970), aki a szegényebb időkben gyalog járta a hat tanyai iskolát. Az ő szolgálata idején történt az 1952-ben önálló tanácsú községekké alakított külterületi részek (községünk Lászlófalva néven) leválasztása a Kecskeméti Református Egyházközségről és önálló anyaegyházközségekké alakítása, 1952. július 1. napjával.

Szűcs András 1970-1980 között szolgált lelkipásztorként, Pálóczy Károly 1980-1984 között. Hegedűsné Nagy Mária – Tiszakécskéről hűségesen átjárva – 1984-1998 között ápolta a lelkeket. Ferenczi Zoltán szolgálata ideje: 1998-2001, Kovács Lászlóé 2001-2005; Balázs Hajnalkaé 2005-től máig is.

A Kováts Zoltán hitoktató lelkipásztor vezetésével a harmincas években megalakult Református Olvasókör 1935-ben külön épületet építtetett olvasóköri és gyülekezeti használatra. A leromlott állapotú épület kilencvenes évek elején történt elbontása után, új gyülekezeti házat építtetett az egyházközség, tervezője a kecskeméti Neuhauser László volt.

Az egyházközség az utóbbi időkben teljesen felújította és egy helyiséggel bővítette a lelkészlakást, komfortosabbá tette a gyülekezeti házat és folyamatosan karbantartja a templomot. Annak éjszakai díszkivilágítása az önkormányzatnak köszönhető, s a messziről látszó megvilágított torony sokak számára feledhetetlen látvány. Az egyházközség központja, a templom, a lelkészlakás és a gyülekezeti ház pedig közizgatásilag a helyhez illő Pusztatemplom park 1. elnevezést szerzte meg. A községtől pedig kivilágított, aszfaltozott kerékpárút vezet már a templomhoz.

Jeles és emlékezetes esemény volt 1925-ben Ravasz Lászlónak, a Dunameléki ref. Egyházkerület püspökének az akkori Kecskeméti Ref. Egyházmegyében tett látogatása, amelynek során megállt Szentkirálypusztán is. A hatvanas években Szamosközi István püspök tett látogatást, az akkori nevén Lászlófalvai Református Egyházközségben. A 2000. évben a Bács-Kiskunsági Ref. Egyházmegye tartotta kétnapos közgyűlését az egyházközségben, amelyet meglátogatott Hegedűs Lóránt, az egyházkerület püspöke és Takaró Mihály egyházkerületi főgondnok. 2001-ben a millicentená-

riumi emlékszló átadáskor a községi ünnepség egyik helyszíne a református templom és környezete volt. E jeles alkalomra nagyszabású gyülekezet-történeti kiállítás készült. 2006-ban a templom 105. évfordulóján emléktölgyfát ültetett a község.

2001-től van az egyházközségnek több-kevesebb rendszerességgel megjelenő saját gyülekezeti újságja, Balázs Hajnalka lelkipásztor idején Csillagszó címmel; a községi havilapban, a Szentkirályi Hírmondóban pedig szabadon tölthet meg egy oldalt.

Az egyházközség létszámra nem a népesebbek közé tartozik, ám hitvalló tagjai elkötelezettek; nem ijednek meg kétkézi munkáktól sem. Az utóbbi húsz évben, a lelkipásztor és a gyülekezeti hitoktatók nyaranta napközis hittantáborban fogad-

nak és tanítanak több tucat érdeklődő gyermeket. Az istentiszteleteken kántori szolgálatot Pusztainé Kovács Emese tanár és dr. Kovács Adrienn látnak el. Minden évben tesznek konfirmációs fogadalmat fiatalok, s időnként felnőttek is.

Nem idegen a gyülekezettől az egy-két napos közös kirándulás sem. A kétezres évek elején több alkalommal művelődési estet tartottak, amelyeken a gyülekezet tagjai osztották meg egymással kedves verseiket, novellájukat. A lelkipásztor, a főgondnok és érdeklődő presbiterek részt vesznek az egyházmegye alkalmain is. A község római katolikus egyházközségével az ökumenikus közösséget megtartják a reformátusok; a kilencvenes években közös ifjúsági alkalmakat is tartott a két felekezet.

A gyülekezet értéke a KÁTÉ zenekara, amely a lelkipásztor és házastársa, s érdeklődő zenészek-énekesek szolgálatával, főként dicsőítő zenéssel nyitogatja és örvendezteti a lelkeket, zenés istentiszteleteken és már közösségi alkalmakon. A zenekarnak, a fellépései mellett, több CD lemeze is megjelent már.

2022-ben az anyaegyházközséggé válás 70. évfordulójára emlékezett a község, s ez az esztendő a templom külső felújításának éve is.

A napi híreket és fényképeket az érdeklődők a legnagyobb közösségi oldalon, a Szentkirályi Református Egyházközség oldalán tekinthetik meg.

Az egyházközség lelkipásztora, Balázs Hajnalka és az egyházközség főgondnoka, Darányi József tapasztalt vezetői a községnek, amelynek vasárnap 10 órakor kezdődő istentiszteletei várják a gyülekezeti tagok mellett a látogatókat, érdeklődőket is. Soli Deo gloria!

Kenyeres Tibor

Szentkirály tanyavilága

A tanyáknak máig fontos szerepe van a településünkön. Mintegy 380 tanya áll Szentkirály területén, amelynek harmadán hagyományos tanyasi gazdálkodás folyik, a többi lakásként vagy hobbitanyaként szolgál.

A tanya....

A Magyar Nyelv Értelmező Szótára szerint: „A tanya (főként alföldi városok és falvak határában) különálló, magános település, egy tagban lévő gazdaság, kisebb földbirtok a rajta épült lakóházzal és gazdasági épületekkel együtt.”

A tanya tehát az Alföld tipikus vidéki településformájának tekinthető sajátos településképződmény, külterületi lakott hely. Az ott élőket tanyaiaknak, tanyasi embereknek nevezik (Csatári Bálint).

A pusztai ember a tanya szó alatt nemcsak azt az épületet érti, amelyben lakik, hanem az udvart, az istállót, az összes melléképületet, a kertet és a szérút is. A

tanyához több-kevesebb föld is tartozik. A tanya szó lakást is és egyúttal egy gazdasági egységet is jelent.

Szentkirály lélekszáma 1921 fő, közigazgatási területe 10.189 ha. A tanyák napjainkban is jelentős hatással vannak a község életére, hiszen a külterületi népesség aránya 40 % körüli.

1983-ban kerültem Szentkirályra (akkor Lászlófalva) a helyi termelészövetkezetbe agronómusként. Dunántúliként, az ott megszokott lankás-dombos tájak után, újszerűen hatott rám az ismeretlen pusztai síksága és az elszórtan elhelyezkedő tanyasi gazdaságok látványa.

Sok szép emléket őrzök azokból az időkől, amikor még jóval több lakott tanya volt a pusztában, bennük szelíd békeességben élő, szorgalmas, munkájukat szerető emberekkel. Mindennapi tevékenységem során gyakran jártam náluk ügyes-bajos dolgaikat intézve, így rövidesen bizalmukba fogadtak, megosztották örömeiket és bánatukat.

A tanyasi gazdálkodók többsége nem tud és nem is akar máshol élni, mással foglalkozni, egyrészt mert érzelmileg kötődik a tanyához, a tanyasi életformához, másrészt, mert a gazdálkodáshoz ért és abból szeretne megélni.

De a gazdaságoknak már csak egy részében folyik termelő tevékenység, pedig fontos lenne a tanyák, mint az önellátást, a termelés több vertikumát (szántóföldi gazdálkodás, intenzív zöldségtermesztés, állattenyésztés) magába foglaló gazdálkodó egységek szerepe.

Ugyanakkor a tanyák elnéptelenedése, a tanyai funkciók kiürülése az elmúlt évtizedekben sem igen hagyott alább. Fennmaradásuk záloga azonban az önálló gazdálkodás folytatásának lehetősége, az előállított termékek piacképessége, piacra juttatása.

Az alföldi tanyát 2013-ban hungarikummá minősítették és a jelen kihívásai közt is keresi magát, útját, életlehetőségeit.

Kovácsné Lázár Ilona

Néhány gondolat a tanyasi életformáról

Tanya. Anya. A tanya és az anya szó csak egy betűben különbözik, de ugyanazt a védettséget, nyugalmat és ősi kötődést jelenti. A meghitt együttlétet, a természet békéjét. Egy olyan életformát, ahol az ember magára volt utalva, mégis feltalálta magát, vagy inkább megtalálta önmagát.

A paraszti világ íratlan törvénye szerint nem dolgozni egészen egyszerűen erkölcsstelenség. Ebben az életmódban a

szabadidő úgyszólván ismeretlen fogalom, csak megszakítani lehet a munka rendjét egy-egy fontos esemény kedvéért. A tanyasi élet mégsem mondható örömtelennek. Sőt!

Modern korunkban, amikor világméretben beszélünk az elidegenedésről, az elmagányosodásról, az emberi kapcsolatok kiüresedéséről és elhalásáról, amikor kallódó gyerekekről, elhagyott öregekről, brutális bánásmódról adnak hírt az újságok, amikor még családon belül is megszűnik a kommunikáció, és úgy élünk egymás mellett, hogy nem tudjuk,

mi foglalkoztatja, mi bántja a másikat. Amikor a régi értékek elértektelenednek, amikor örömeinket, bánatunkat a megfizetett pszichiáternek vagy a telefon másik végén ülő ismeretlennek tudjuk csak elmondani, akkor itt létezik még egy olyan közösség, amely ezeket a problémákat nem ismeri.

A tanyai emberek között mindig is sajátos volt a viszony. A találkozásokhoz nagy távolságot kellett megtenni, a kapcsolatok azonban mindig erősek voltak, és ezt nemcsak megteremtette, de életben is tartotta az egymásra utaltság.

Ebben az életformában természetes dolognak számított az egymáson segítség megannyi formája. A generációk közötti kapcsolatokat a tradíciók őrzése és a tolerancia határozta meg. A paraszti életnek mindig fontos része volt a türés. Tűrni kellett az időjárás szeszélyeit éppúgy, mint a hatalom igazságtalanságait. Türelmesen és kitartóan tették a dolgukat, megfontoltan cselekedtek, nem kapkodtak.

Fontos érték volt számukra a barátság. Akit a tanyasi ember barátjává fogad, az biztosan számíthat rá minden helyzetben.

A tanyasi ember sajátosan viszonyult az élet legfontosabb értékéhez, az egészséghez is. Természetesen fontosnak tartotta, mindig részét képezte a jókívánásainak és a köszönésének, de sok időt nem áldozott rá. Elment ugyan az orvoshoz, de az utasításokat, főleg a pihenésre

és az időigényes kezelésekre valót nem tartotta be. „A paraszt embert meggyógyítja egy pohár bor vagy pálinka és a jó levegő. De ha az sem, akkor egy kapa föld.” – vallották az idős tanyasi emberek.

A tanyai ember mindig rá volt utalva Isten segítségére, hisz a természet erői sokszor sodorták kiszolgáltatott helyzetbe. Bár mindig keményen dolgozott, de igényelte, várta Isten segítségét is munkája eredményességéhez. A hit ugyan nem mindig társult az egyházi szertartásokon való rendszeres részvétellel, de nagyobb ünnepeken együtt ment a család a templomba.

Ma azt mondanánk, hogy a tanyasi élet multifunkcionális, organikus gazdálkodási forma. Pedig egyszerűen csak működő, önfenntartó életforma, ahol semmi sem volt felesleges, mindennek megvolt a helye és értelme, minden jó volt valamire. Biztosított volt a fenntart-

ható fejlődés. Hogy ehhez sok munka kellett? Igen. És kötelező rend. Térben és időben. És minden családtagnak a munkamegosztáson alapuló szigorú együttműködése. Rend a családban, rend a földeken, az állatok gondozásában, az időbeosztásban és a természettel való együttélésben.

Szomorúan tapasztalom, hogy sok mai gyerek nem ismeri a nagymama leánykori nevét, nem tud semmit a családjáról. Nekünk még a nagyszülők egykori kedvenc háziállatainak a nevét is megtanították, mert fontos volt a családtörténet szempontjából, ugyanis mind-egyikkel történt valami említésre méltó. Meggyőződésem, hogy egy gyereknek akkor vannak igazi gyökerei, ha lehetőleg mindent tud a családjáról, ismeri a helyállásokat és a tanulságokat.

Elmondhatjuk tehát, hogy ebben a települési formában az emberek úgy tudták az életmódjukat alakítani, hogy a kipróbált, évszázadok óta bevált alapokra építkeztek. A régi értékek képezték a gyökereket, amelyek folyamatosan táplálták és eltették az új ágakat, a megújuló élet számtalan formáit. Ezt a mintát – úgy érzem – érdemes települési, országnyi, de talán nemzetközi méretekben is megőrizni.

Csorba Jánosné

Pásztor Piroska:

Sors

Távol a várostól elhagyott tanya áll,
ember nem jár erre, ide a madár száll,
Dudvás, sűrűn benőtt a régi gyalogút,
pajkos szél ringatja a rozoga kaput.
Itt roskadt magába a nádfedeles ház,
örkődik felette egy hűséges akác.
Roggyant, görbe falak, esőtől lemállva,
ablakai vakon pislognak a tájra.
Gémeskút karjával az égre integet,
rég nem húzott ő fel friss, hűsítő vizet.
A szétrepedt vályú szomjazva kiszáradt,
repedéseiben zöld fű vetett ágyat.
Foghíjas kerítés nem védi a házat,
az enyészet, a csend uralja a tájat.
Nem volt mindig ilyen, lélegzett, virágzott,
ablakai előtt muskátli pompázott.
Gondosan nyírt fűvén apró, boldog gyermek
csilingelő hangja verte fel a csendet.
A nagyszülők egy nap végleg elköszöntek,
égi ablakukba muskátlit ültettek.
A gyermek is felnőtt, messze vitte vágya,
s könnyes szemmel gondol a kicsiny tanyára.

Községünkben élt és nyugszik Zám Tibor, szociográfiai író

„Lesütött szemű nemzedéknek
hiába gyúl nagyfényű ének.
Látni kell őt, nem felfedezni,
ahogy szeretete, megszeretni.”

Ratkó József költő idézte így Ady Endrét, de e sorok jól ráillenek Zám Tiborra, az íróra, a szociográfusra; ki is hét – hol szűk, hol bő – esztendőtt községünkben, Szentkirályon (akkori mozgalmi nevének: Lászlófalván) élt (1977-1984), sőt, e községet választotta utolsó földi nyughelyéül is. Hamvai itteni lakóhelyének, az egykori Vágó-köri (felsőszentkirályi) tanyai iskolának kertjében várják a feltámadást. Tudatosan választotta otthonának a Kecskeméttől távol eső, vastagfalú épületet, 1977-ben. Kivonulás volt ez a 'szürkeszemű városokból' (Ratkó József kifejezése). „Egy normális szabadságmodell megszervezésének és megszerkesztésének igénye”, ahogyan ő maga írta.

A valóságot kutatta, s írta meg, kanyarítson akár szociográfiai munkát, akár kisregényt, akár novellát. A valóságból pedig mindig a nehezebb oldalt választotta. „Ami azonban egyszerű, nem mindig nagyszerű: a dolgokat előmozdítani – politikában, irodalomban, mindenben – csak a nehezebb oldalukról lehet.” – egyik szociográfiai írásában fogalmazott ekként.

„...mert az igényes emberek mindig, mindennek a nehezét keresik, s nem hőbörgésből, hősködéssből, hanem abból a felismerésből, hogy dolgokat előmozdítani csak a nehezebb oldalukról lehet.” – ez pedig első kisregényéből – Interurbán – való. (Az interurbán szó – a fiatalabaknak már történelem – városok közötti telefonhívást jelent, a kézi kapcsolósos, vezeték nélküli telefonkorszakból.)

Az előbbi idézet egy szociográfiai írásból, az utóbbi pedig első kisregényéből, egy szépirodalmi műből. A kétféle műfajból származó ugyanazon állítás utal az életmű, a szemlélet egységére is; de még

inkább utal a Zám Tiborra jellemző sajátos világlátásra, szociográfus-írói alaplására.

1929-ben született, Berettyóújfaluban. Ártádon, gyermekfejjel élte át a háborút; kamaszfejjel az ország újjáépítését; utolsó gimnáziumi évét népi kollégistaként végezte, amely akkoriban gazdag élményforrást jelentett, sokféle ember megismerésének lehetőségét nyújtotta. Az édesanyja által nevelt, félárva, testre kicsiny Zám Tibor előbb népiskolai tanítói oklevelet szerzett, majd pedagógiai főiskolát végzett. Az ötvenes években a Debreceni Agrártudományi Egyetemen tanársegéd, filozófiát, marxista megalkotottságú tudományt oktat. Mindig mert kérdezni, már akkor is, s minthogy értelmes választ nem kaphatott, hamar megcsömörlött a dogmáktól, viszont elnyerte a hallgatók rokonszenvét, 1956-ban a kari forradalmi bizottmányba választották. Ez elég volt ahhoz, hogy utána száműzetésbe kényszerüljön, három évig a Hortobágyon, Kónyán tanított tanyai iskolában.

Közben járta a Hortobágyot, az egész puszta kiterjedő Állami Gazdaságot. 1964-ben folyóiratokban napvilágot láttak az arról írt szociográfiai írásai, híressé és hírhedtté téve őt. Híressé a szociográfusok, a valóságírodalom művelői között. Hírhedtté vált viszont a tsz-elnökök, pártvezetők körében, akik nem voltak érdekeltek a jobbításban. A hatvanas évek végén megakadályozták abban, hogy elkészítse a gyermekeveinek színhelyéről, Ártánd községről szóló szociográfiáját. Elfogyott körülötte a levegő, így váltott családot, lakóhelyet, munkát, s az 1969-ben induló FORRÁS című szépirodalmi, szociográfiai, művészeti lap munkatársa lett Kecskeméten.

Az erőszakos társadalom-átalakítási kísérlet, az ún. szocialista berendezkedés az élet minden területét áthatotta, talált tehát bőségesen megírni valót. Szociográfianak nevezzük az írói módszerekkel, szépirodalmi eszközökkel megírt társadalomrajzot.

Bács-Kiskunban már 1973-ban két könyve is az olvasók elé került, a szociográfiai írásokat tartalmazó *Bács-Kiskunból jövök, s az Interurbán*, első kisregénye. Az előbbi idézetek lelőhelyei is.

Már a megyébe kerülése után foglalkozni kezdett az alföldi téesz-szülőtelepítések hihetetlenül pazarló és eredménytelen rendszerével, amelyről az előbb

említett kötetében jelent meg tanulmánya *Szőlő és gyümölcs a Homokhátságon* címmel.

Ő nem volt homoki eredetű ember, de ebben az írásában szinte már lírai szépséggel fogalmazza meg a homokhoz való kötődést. Arról ír, amit még az agráregyetemen figyelt meg: akik fekete földű vidékről éreztek, oda mennek vissza, akik pedig homoki emberek, azok a homokra mennek vissza. „Ez a vonzódás-visszatérés, azáltal, hogy nem érzékeli a jó és a rossz, a könnyű és nehéz különbségét, hogy nem az észérvekre figyel a választás előtt, hanem a szívdobbanásra, az valamelyik szerelem közeli szférába sorolja a homoki ember szerencsétlenségét. Szerencse, hogy így van: különben már régen a fácánok, nyulak, őzek rezervátumává kellett volna minősíteni a Homokhátságot, a Duna-Tisza közének ezt a szertelen, nyugtalan táját, a mely az egyik hajlaton roskadásig rakja az ágat gyümölcscsel, a másikon meg egy fücsomót sem hagy megkapaszzkodni.”

A hatvanas évek elejére befejezett erőltetett téeszítés a következő évtizedben hozta el az izgalmakat, amikor az állam kezdte volna gazdaságilag saját lábra állítani a „termelőszövetkezeteket”. Ezek akkorra egy-egy falu szinte legnagyobb munkáltatójává váltak. A meglepetés tartós maradt, kiderült, hogy állami támogatások ('szanalás' – akkori műszóval)

nélkül életképtelen volt jelentős számú tévesz. Jónéhány írása mutatja be a kényszer-szövetkezetek torzulásait. (*Mennyit ér a téeszelnök?, Szanált termelőszövetkezetek.* Lászlófalvi témájú: *Ahová a sors vet*) A téeszekben folyó pénzlenyúlásokról szóló, szarkasztikus *Szörös talpú kismacska* című elbeszéléséből rádiójáték készült a Kossuth Rádió Karinthy Színpadán, 1984-ben.

Továbbra is művelte mindkét műfajt, néhány év múlva (1977) a *Tanya-bejáró* című, ismét csak szociográfiákat tartalmazó kötete kerül ki a nyomdából, 1980-ban pedig újabb kisregénye, a *Túl a poklon*. A szépirodalmi vonulat erősödött 1983-ban a *Szeplős fogantatás* című novellatárral. Életműve a poszthumusz műveivel vált teljessé, 1986-ban a *Jelenések napja* következett, kisregényekkel, novellákkal; 1987-ben válogatott szociográfiával, interjúkkal a *Tények és indulatok*, s legutóbb a korai prózai írásai *Kaparó Antal lázadása* (1994) címmel, melyben az ötvenes évekről szóló realista történetek sorjáznak.

Gondosan, lassan érlelt szépprózáját szikár, egyszerű, feszes mondatok, találó ember- és jellemábrázolások, pontos korfestés, jó humor jellemzik. Alkotásai nem fakulnak; időt állóak. Csak arról szólnak, „az ember hol törik meg. Vagy hol nem törik meg.” (Lázár István)

A Kovács Pál, a *Homokverés*, a *Hóban, hidegben*; a *Felnőtteknek szóló mese* novelláiban a tanyai ember kiszolgáltatottságát, életre szóló magányát hozta elénk, igaz események nyomán.

Életről, halálról; szerelemről és csalódásról; italokról és tüzekről szólnak nagyívű remeklései: a *Túl a poklon* kisre-

gény, amelyből színdarab készült a nyolcvanas években, játszották Kecskeméten, Sándor János rendezésében, az író szerepébe Tolnai Miklós színművész bújott. Az *Anyajegy* az örök férfi-nő viszonyt, szeretetet-gyűlöletet, s egy eltaszított gyermek tragikus anya-keresését helyezi a középpontba. A bács-kiskunsági tizenöt év alatt alkotta meg életműve nagyobbik részét.

Lázár István, a pályatárs, a barát szavai róla: „Némely nyomot mégis hagyott az idő viaszán. Egyik jele ennek - és ez olykor megfoghatóbb, mint maga a leírt, a ki-nyomtatott mű -, hogy sokan szerették. És egy másik, talán még biztosabb jel, hogy sokan gyűlölték Zám Tibort. Érzelmeket tudott kelteni maga körül, azzal, amit leírt, és érzelmeket tudott kelteni nőben és férfiben, szerelmet és barátságot, azzal, amilyenné formálta ember-magát.” „Vetette bárhová sors és akarat, ő rögtön otthonos volt, nyakig, a hely és a környék ezer gondja-bajában. Ragadt rá a megírni való, mint a bogáncs.”

A szinte utolsó leheletével írt „Már búcsúmat veszem...” írása csak halála után látott napvilágot a *Jelenések napja* című kötetben. Betegségeit, egészségének romlását helyenként lírával, helyenként maró humorral festette, de azért szívszorító búcsú volt ez.

„... Utoljára pedig arra kérte hű társát, feleségét, Veronit: Halálát ne tegye közhírré. Észrevétlenül érkezett ebbe a világba és úgy is szeretne elmenni belőle. Utolsó kívánsága, hogy Veroni hamvasztassa el, és az urnát ássa el itt az előkertben, oda, ahol éjszakánként annyit csodálta és dédelgette a tüzet, mintha ő lopta volna el az égből. Temetési ceremónia, ének, ima, gyászszertartás, gyászbeszéd, gyásznap szüükségtelen.

Kő, fejfa, emléktábla, »itt élt«, »itt nyugszik« tilalmas. Ha az ember már életében kizárta magából ezt az értelmetlenné és érthetlenné vált világot, amelyet néhány ezer hatalmi tébolyban szenvedő okosbolond tart a kezében, halála után sem kíván abban megtért báránként bégetni, és azt is rühellené, hogy kufár lelkületű utódok bégessenek fölötte születésének, halálának évfordulója alkalmából vagy életművének méltatása okából.”

Hamvasztás előtti búcsúztatása a Farkasréti temetőben volt. Kovács János református lelkész szavai kísérték: „Látszólag ő volt közöttünk a legszabadabb ember. Nem függött előítéletektől, közvéleménytől, divattól, izmustól. Nem lehetett hajlítani, cicomázni, komfortizálni. Ha saját belső törvénye úgy kívánta, átlépett mindenben. Ez a szabadság azonban egy belső törvényből, a léte kényszerűségéből, az eleve elrendelt élet változtathatatlanágából tört elő, sokszor visszavonhatatlanul. Az „ilyen vagyok” nem konokság volt, vagy valami lemaradásból következő gyermeki dac, hanem belső megalázkodás az eleve Elrendelő előtt. Így érthető a *Túl a poklon* utolsó mondata. »Bármi jó, bármi rossz is jöjjön, minden történést méltósággal kell fogadnod: poklot járt emberhez illően.« Zám Tibor minden féltett dolognál jobban őrizte szívét. Nemcsak a lassan nagygyá nőtt hússzívét, hanem a belső embert is. Tudta, lenni-élni annyi, mint szolgálni egy teremtmény gondolatot, átizzani a meghódított igazság belső tüzeitől. Ez adta az írástudó alázatát. Ezért merülhetett a látszatvilág alá, hogy az igazságot fedezze fel, s írja le úgy, ahogy »szeplősen fogantatott«.

Kenyeres Tibor

A legjelentősebb szentkirálypusztai egyesület: a Kecskemét-Felsőszentkirályi Gazdasági és Olvasókör

Az 1800-as évszázad közepére Kecskemét külterületén is kialakult a tanyavilág. A városnak nagy határa volt, hiszen a török hódoltság során a környező falvak eltűntek, lakói a nagyobb településekre húzódtak. Kecskemét pusztái közül az egyik legnépesebbnek tekinthetjük a felsőszentkirályit.

1910-ben Kecskemét mintegy hatvanötezer lakosságából 31000 lélek külterületen élt. Ekkor, a népszámláláson Felsőszentkirályon 2.219 lakost írtak össze, Alsószentkirályon 945-öt, Borbáson 578-

at. Városvásáron élt 2283 személy, a többi külterületi pusztán 1500-nál kevesebben éltek.

Kecskeméten ekkor már komoly múltra visszatekintő, tekintélyes egyesületek voltak, Casino 1830 óta, Dalárda 1864 óta, Gazdakör 1881 óta, Polgári Kör és Tanárkör 1884 óta, Katona József Kör 1891 óta, Leányegyesület 1914 óta létezett; Olvasókör 1861-1890 között működött, Népkör 1868-1903 között. A dualizmus korában csak kulturális és társadalmi egyesületből, illetve kultúrával is

foglalkozó vallási egyesületből több mint 30 működött Kecskeméten.

Felső- és Alsószentkirálypusztán az 1900-as évek elején több egyesület (többnyire gazdakör, olvasókör) alakult, közülük azonban egy tudott huzamosabb ideig működni, nyilvános rendezvényekkel és saját székházát építve.

1912-ben alakult meg a Kecskemét-Felsőszentkirályi Gazdasági és Olvasókör. Alapszabályában a következő célkitűzéssel: „Általános és gazdasági szakismeretek terjesztése. Alkalomnyújtás

barátságos eszmecserére, tapasztalatok és gondolatok kicserélésére.” A kör szervezői voltak: néhai Kiss Ferenc, Vágó János, Dömötör János tanító, S. Nagy János, néhai Dékány Sándor és Szabó Ferenc. Első tisztikara: elnök: Kiss Ferenc, alelnök: Dugár Imre és Dékány Sándor, jegyző: Vágó János, pénztárnok: Szabó Ferenc, könyvtárnok: S. Nagy János, háznagy: Biczó Ferenc.

A megerősödést hátráltatta az 1914 nyarán meginduló Nagy Háború, - amelybe egyre nagyobb számban vitték katonának az alföldi települések lakosságát, sok esetben az országos arányszámukat meghaladó mértékben is, - s az azzal együtt járó általános elszegényedés. A gazdakör is 1921-ben tudta folytatni életét.

Az ún. felszentkirályi tanyai iskolában helyezték el később a Nagy Háború hősi halottainak emléktábláját, amelyen 28 helyi földműves neve olvasható. Az 1930-as összesítés szerint Kecskemét összesen 3.380 katonát veszített, ebből 580 az eltűnt, holtnak nyilvánított – ebben benne vannak a külterületi puszták is. Ekkor kiderült 204 katonáról, hogy haláluk nem volt anyakönyvezve, de holtnak nyilvánítva sem voltak.

1927-ben egy országos lapban, a Kis Újságban jelent meg tudósítás, *Élet a felszentkirályi pusztán* címmel. Ebből megtudhatjuk, hogy akkor Vágó János volt a gazdakör elnöke, aki a közelben lakott, paprikát is, szőlőt is termelt pár holdon. „Elnök is, szőlősgazda is s - még se borívó ember. Csak annyi bort hagy meg, amennyi elég a felesége, Ilona nevenapjára. Inkább olvasgat borozás helyett. Talán sokan el se hiszik, hogy lehet valaki a pusztában gazdavezér, akinek a házánál megfordultak a kecskeméti polgármesterek (már pedig itt a kecskeméti polgármesternél nagyobb úr nincsen!) - és bornemissza.”

Az 1929-ben kitört és a vidéki Magyarországot is erősen sújtó gazdasági válság ideje alatt készült el a gazdakör épülete Felsőszentkirályon!

A tagok a telekvétel után 48 óra alatt több mint húszezer darab vályogot és téglát; 120 kocsi agyagot fuvaroztak a helyszínre. Az ámbitusos (= nyitott tornác), 15 méter hosszú, 6 méter széles, cseréptető, célszerű beosztású (egy nagyterem és kisebb termek) ház 1932 év június elejére elkészült. A felavatására 1932. június 12-ére díszközgyűlést hívtak össze, utána nagyszabású táncmulatsággal. A díszközgyűlésen megnyitó beszédet Vágó

A gazdakör épülete, előtte az akkori tagság

János elnök mondott. Avatóbeszédet dr. Kiss Endre alapító tag, kecskeméti lakos, a Kecskeméti Közlöny című napilap szerkesztője, üdvözlő beszédet Nyúl-Tóth Pál városi tanácsnok, Sándor István országgyűlési képviselő, korábbi polgármester, tiszteletbeli gazdaköri tag és Vaja Béla dr., a kecskeméti Gazdasági Egyesület alelnöke mondott. A gazdakör akkori vezetősége: elnök Vágó János, alelnök Dugár Imre és P. Seress László; jegyző Koch Ferenc tanító, és Utassy Gábor. Pénztárnok Szabó Ferenc, a könyvtáros H. Kiss József, a háznagy Cs. Kovács János, elenőrök pedig H. Kiss Antal, id. Utassy József, id. Kele István, és Kiss Ferenc. A táncmulatságnak külön rendezői voltak: Cs. Kovács József, Nagy György, S. Tóth István, H. Kiss István, Barta Ambrus, Marsa Imre, Sz. Kovács Gergely, Vágó József, id. Jónás Pál, T. Tóth Sándor, H. Kiss János, H. Kiss Pál, P. Tóth István, Vecsei Ferenc, Sz. Kovács Ferenc, Vecsei Sándor, Szabó Ambrus, s még külön ifjúsági rendezők is. A „cigánybíró” Czira Balázs volt, a csapos Horváth Ambrus.

A gazdakört megemlézték a KÖZTELEK című „köz- és mezőgazdasági hetilap” [Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület hivatalos közlönye] 1935. május 26-ai számában.

„A kecskeméti m. kir. mezőgazdasági szakiskola ifjúsági gazdaköre május 19-én a felszentkirályi gazdakör meghívására ezévi harmadik vándorgyűlését Felsőszentkirályon rendezte. ... A vándorgyűlésen Vágó János gazdaköri elnök felhívta a hallgatóság figyelmét a vándor-

gyűlésre és rámutatott a tudás és tanulás szükségességére. Majd Aigner Gusztáv m. kir. mezőgazdasági szakiskolai igazgató üdvözölte a gazdakör agilis vezetőségét és a mintegy 220 főnyi kisgazda hallgatóságot. A helyi viszonyoknak megfelelően megválasztott tárgysorozat ifjúsági számai részben tanulságosak, részben szórakoztatók voltak, amelyeket a hallgatóság mindvégig nagy érdeklődéssel hallgatott meg.”

A gazdakör jellegzetes és erős hagyománnyá vált rendezvénye a március 15-én vagy előestéjén rendezett ünnepi bankett volt, amelyen a kulturális eseményt (szavaltatok, előadások), kötetlen vacsora követte. A helyi lapok szerint 1927-ben már biztosan rendeztek gazdaköri bankettet, s utána is folyamatosan. Szokások voltak a szüreti felvonulások és bálak, más gazdaképező előadások. A nagyobb rendezvényekre kecskeméti városvezetők is eljöttek. Vágó János elnököt pedig jól ismerték a kecskeméti Városházán, szavának, látogatásának súlya volt ott is.

Maga a „kör” kifejezés ebben az időben hármas jelentést hordozott. Jelentette az egyesület székházát, saját tulajdonú vagy bérelt épületét az ott elhelyezett eszközökkel, könyvtárral, hírlapokkal. Jelentette a kört, mint formalizált szervezetet, mint jogi személyt, mely megfelelő szabályok szerint betagozódt a kor társadalmi intézményrendszerébe. Végül, jelentette a köri tagságot, egy önszerveződő, magáról hírt adó, a helyi társadalom életét, belső viszonyait, gondolkodásmódját formáló kisközösséget.

A békeévek után a második világháború a hátszág számára szenvedést és elszegényedést jelentett, sőt, véres veszteséget is, teljes kifosztást, hiszen a front átvonult. 1945-ben a magyar államszervezet, az országos és helyi közigazgatás megszűnt. A szervezett erőként megjelenő kommunista párt már 1945-ben törekedett a belügyi és a honvédelmi minisztériumok megszállására, előkészítendő a teljes hatalomátvételt. Az 1940-es évek második fele a társadalom teljes átalakítását hozta, a tulajdontól megfosztást jelentette az államosítás, a jövőtől megfosztást a felekezeti iskolák teljes államosítása és a jelentől megfosztást az egyesületek, társaskörök egy tollvonással való feloszlátása. 1945 augusztusa és 1950. december 31-e között 10.443 civil szervezet feloszlátását hirdették ki a Magyar Közlönyben.

A Kecskemét-Felsőszentkirályi Gazdasági és Olvasókör feloszlátását a Magyar Közlöny 1949. december 17-ei számában tették közzé. Nem volt egyedül, már 1948-ban sor került az „Alsószentkirályi Gazdakör” és a „Kecskemét-Felsőszékdüllői Gazdakör” feloszlátására is. Ezekről meglehetősen keveset tudunk, de az is kérdéses, mi lett a feloszlátott egyesületek vagyónával, könyveivel.

Az Önkormányzat közreműködésével 2017-ben felújításra került az épület, melynek ünnepélyes átadásán emléktábla került a falra, megörökítve az alapító és újra-alapító elnökök munkásságát.

A felsőszentkirályi gazdakör emléke nem veszett homályba, épülete nem dőlt romba, nem bontották el, köszönhető ez a Szabó Gellért polgármester által „lángembernek” nevezett, néhai Faragó István [1932-2015] helybeli parasztembernek, aki a hatvanas-hetvenes években bűvópataként átmentette a gazdakör eszméjét, a

nyolcvanas években pedig tovább is adta. 1987 nyarán került sor - az akkor már Vágó-körnek nevezett egykori székelyen - arra a nyilvános tanyatalálkozóra, amelyről már a megyei sajtó is beszámolt, majd 1992-ben és 1996-ban is rendezett ilyeneket.

Kenyeres Tibor

Szervezetek és egyesületek Szentkirályon:

„Szentkirályért” Közalapítvány:

A Közalapítvány gyakorlatilag az önkormányzattal egyidős, 1990-óta gyűjt forrásokat az önkormányzati feladatellátás segítése érdekében. Minden évben a Közalapítvány rendezi meg a Falukarácsonyt.

Szentkirályi Vágó János Gazdakör:

A gazdakör gyökerei az 1930-as évekbe vezethetők vissza. 1992-ben lett újra alapítva a helyi mezőgazdasági termelők által. Szakmai érdekképviseleti szerv ugyan, de tevékenysége elsősorban kulturális jellegű: március 15-i bankett, tanyatalálkozó, gazdabál szervezése. Helyi politikai jelentősége, hogy 1994. óta a szervezet jelöltjei nyerik az önkormányzati választásokat.

Szentkirályi Polgárőr Szervezet:

2000 óta működik községünkben Polgárőrség. Jelenleg 35 lelkes szentkirályi lakos vállal részt abban, hogy a falu közbiztonsága még jobb legyen. Nappali és éjszakai szolgálatokkal, rendezvények biztosításával segítenek a bűnmegelőzésben.

Bács-Kiskun Megyei Vadászholgyek Egyesülete:

Az egyesület célja a vadászati kultúra, vadászetika szélesebb körű megismertetése, a vadgazstronómia népszerűsítése. Ezek mellett fontos a gyerekek természettudatos nevelésében való aktív részvétel, hogy megismerjék az erdők, mezők élővilágát, megtanulják az alapvető viselkedési normákat a természetben, megismerjék az ember szerepét a természet alakításában, védelmében, az erdőkkel illetve az ott élő vaddal való gazdálkodás jelentését, működését, fontosságát. Rajzpályázatokkal, rendezvények szervezésével színesítik Bács-Kiskun megye programjait.

Szentkirályi Ifjúsági Táncsoport:

A 30 éve működő táncsoportba már óvodás kortól csatlakozhatnak a kisgyermek. Nem csak a zene, a tánc és a színpad szeretetét, hanem az együttlét és a kitartással elért közös cél örömét is megtapasztalhatják itt. Minden évben újabb és újabb csodálatos koreográfiával készülnek a csoportok, amelyet be is mutatnak falusi ünnepeinken a nézők legnagyobb örömére.

Szentkirályi Nyugdíjas Klub:

A több mint 70 tagot számláló nyugdíjas klub tagjai havonta gyűlnek össze egy jó hangulatú beszélgetésre, névnapok és születésnapok köszöntésére. Közös kirándulásokat, bálakat, előadásokat szerveznek, illetve kapcsolatot tartanak a környező települések nyugdíjas klubjaival. De találkozhatunk velük nagyszabású sütések-főzések alkalmával, befőzésekkor vagy a falusi disznótoron is.

Szent Hubertus Vadásztársaság:

A több mint 5000 hektáron gazdálkodó egyesület egy vadórt alkalmaz a vadgazdálkodás biztosítása érdekében. A területükön inkább apróvad (nyúl, fácán) található. Említésre méltó még az őzek, illetve ritkán a vaddisznó vadászata.

ben számos egészségmegőrző, ill. sport népszerűsítő programot szervez. 2022-ben megrendezték az első futóversenyt is Szentkirályon, amiből szeretnének hagyományt teremteni, ezzel is a környék sportolási lehetőségeit szélesíteni.

SZESE - Szentkirályiak Egészségéért és Sportjáért Egyesület:

Az egyesület célja az egészséges életmód, sport- és szabadidős tevékenységek népszerűsítése, közösségfejlesztés, közösség-szervezés. Futóversenyeken való aktív részvétel mellett az Egyesület a község-

Yamato Budo Akadémia Se.:

30 éves múltra visszatekintő helyi karate egyesület a legkisebbektől a felnőttekig, minden korosztályból számlál tagokat, akik versenyeken, vizsgákon és bemutatókon adnak számot karate tudásukról.

Látnivalók Szentkirályon:

Millenniumi („szivárványos”) park

Szent István park a helyi hősi halottak és az aradi vértanúk emlékművével, valamint a székelykapuval és Puskás Mihály plébános emlékhelyével

Sporttér

Az éppen 25 éve épült tornacsarnok

Művelődési Ház és Könyvtár

Tájház

Iskola, óvoda és bölcsőde

Feketehalom: A legenda szerint Mátyás Fekete seregének maradványait a közelben győzték le, s az ő holttesteik nyugszanak itt. Más forrás a pestisjárvány áldozatait említi. Az előzetes kutatások szerint honfoglalás előtti temetkezési hely (kunhalom).

Rekettyés: a Templomdülő melletti vízállásos terület

A szentkirályi gazdák munkájának gyümölcsei

Múltidéző képekben: A Szent Király Szövetség találkozója 2001-ben Szentkirályon

Felső sor: Iványi András, Csáky Károly, Kádár György, Kisjancsi József,
Hornnyák Sándor, Pál Zoltán, Szabó Gellért, Csiba János
Alsó sor: Ördög Jakab, Tánczos Sándor, Póka András György, Horváth Ferenc,
Tököli Viktor, Balló István

„Nem sokaság, hanem lélek ...” (Berzsenyi)

A Szent Király Szövetség 25. találkozója Szentkirályon 2022. augusztus 5 - 7.

Program

2022. augusztus 5. /péntek/

16.00 – 19.00 Regisztráció - vendégek fogadása, elszállásolása

Helyszín: Gárdonyi Géza Művelődési Ház (6031 Szentkirály, Kossuth Lajos u. 16.)

19.00 – 20.00 Vacsora Helyszín: szentkirályi Sportpálya - sátor

20.00 – 21.00 Csík János és a Mezzo – koncert Helyszín: Sportpálya

21.00 - Táncház – tánctanítás a települések táncaiból

2022. augusztus 6. /szombat/

8.00 – 9.00 Reggeli a szálláshelyeken, illetve Sportpálya - sátor

9.00 – 13.00 Mi, és a környékünk:

1. Lovaskocsizás a pusztában (1 órányi, igény szerint több turnusban)

Gyülekező: Művelődési Ház melletti parkoló

2. Tájház: dinnyekóstolás, mobil kovácsműhely, falvédő kiállítás – folyamatosan

3. Séta a településen idegenvezetővel: madárbarát Szent István park, katolikus templom, református templom, Millenniumi Emlékpark, fecskeház, közintézmények, központi park, fűszerkert; gyülekezés a Sportpályánál;

A három program szabadon választható, egymás után is beosztható!

Alternatív program: **Hungarikum Liget, Lakitelek** – előre jelzett igény szerint, saját gépjárművel (6 km)

Közben: 9.00 – 11.00 A Szent Király Szövetség közgyűlése Helyszín: Faluház

13.00 - 14.00 Ebéd Helyszín: Sportpálya - sátor

16.00 – 18.30 Kultúrműsor: fellépnek a Szövetség tagtelepüléseinek csoportjai Helyszín: Sportpálya

19.00 – 20.30 Vacsora Helyszín: Sportpálya - sátor

20.30 – 21.15 Szandi koncert Helyszín: Sportpálya

21.30 – 22.00 Tűzzsonglőreink bemutatója Helyszín: Sportpálya

22.00 Utcabál (Mondi Károly és Zenekara) Helyszín: Sportpálya

2022. augusztus 7. /vasárnap/

7.00 – 8.00 Reggeli a szálláshelyeken, illetve Sportpálya - sátor

8.30 – 9.30 Ünnepi szentmise Helyszín: Katolikus templom

10.00 – 10.45 Ünnepi istentisztelet Helyszín: Refomátus templom

(Innen séta a Szent István szoborhoz a katolikus templom elé – 600 m.)

11.15 – 12.00 Ünnepi műsor (köszöntők, vers), **Szalagtűzés, Koszorúzás**

Helyszín: Szent-István park, elvonulás a Sportpályára (300 m)

13.00 – 14.00 Ebéd Helyszín: Sportpálya

14.00 Búcsúzás a vendégektől

Szentkirály Község Önkormányzata

6031 Szentkirály, Kossuth L. u. 13.

telefon: 76/597-011, 76/597-012

e-mail: polgarmester@szentkiraly.hu

www.szentkiraly.hu

Szerkesztette: Szakállné Szabó Ildikó és Kutasi Ferenc

Fotók: Bahget Iskander, Benkovics Tibor, Balázs Hajnalka, Kovács Pál, Kutasi Ferenc, Prikkel Antal, Szakállné Szabó Ildikó, Takács Imre, Takácsné Kis Márta, Varga János, Váradi Piroska, Vecsei Ferenc, Vörös Boglárka, Víg László, https://hu.wikipedia.org/wiki/Pannonhalmi_alapító_oklevél, <http://jov.hu>, www.gavallerkert.hu, www.magyarszentcsalad.hu, www.szentkiralyi.hu, www.szentkiralyszovetseg.hu, www.szentkiralyichili.hu, www.pruit.hu